FITIR SADAKASI (FİTRE) İÇİN GEREKLİ OLAN İLİM

Ebu Nuh

Cennete
ÇAĞRI

Lugat manası: Kesmek, yarmak, ikiye ayırmak vb. manalarına gelir.

Şeriat manası: Müslüman olan her ferdin bayram namazının bitimine kadar vereceği yiyecekten farz kılınan sadakadır.
Fıtr kelimesi, oruca son vermeyi, orucu açmayı (iftar) ifade eder.
Bundan dolayı Ramazan Bayramına "îdü'l-fıtr" denildiği gibi, Ramazan Ayını yaşamanın, onun mükâfat ve bereketinden faydalanmanın bir şükür belirtisi olarak verilen sadakaya da "sadakatü'l-fıtr" (sadaka-i fıtr) veya "zekâtü'l-fıtr" denilir. Bu tamlama kısaltılmış olarak fıtra ve Türkçe'de fitre şeklinde kullanılmaktadır.

1-Fıtır sadakasının hükmü nedir?

Fıtır sadakası Allah Rasulü (sav)'in farz kıldığı bir farîzadır. Nitekim Abdullah İbn Ömer (ra) şöyle demiştir:
"Rasulullah (sav) Ramazanın fıtır sadakasını hurmadan bir ölçek veya arpadan bir ölçek olarak farz kılmıştır." (Muttefekun Aleyh)
Fıtır sadakası Müslümanlara vaciptir. Malumdur ki farzı terk etmek haramdır. Bunda günah
ve masiyet vardır. Çünkü Peygamber (sav) bunu kadına, erkeğe, küçüğe, büyüğe farz kılmıştır. Bunu yiyecekten, hurmadan, arpadan, kuru üzümden ya da peynirden bir ölçek olarak takdir etmiştir.

2-Fıtır sadakası kimlere vacip, kimlere müstehaptır?

Erkek veya kadın, büyük veya küçük, oruçlu veya oruçsuz bütün Müslümanlara fıtır sadakası vaciptir. Nitekim bir kimse yolcu olsa ve oruç tutmasa, onun da fıtır sadakası vermesi gerekir.
Bunun delili İbn Ömer (ra)'dan rivayet edilen şu hadistir:

"Peygamber Sallallahu aleyhi vesellem fıtır sadakasını erkek ve kadına, hür ve köleye farz kıldı." (Muttefekun Aleyh)

İmam Malik'in rivayetinde "Müslümanlardan" kaydı vardır. Bu kayıt kafir için fıtır sadakası verilmeyeceğinin delilidir. Dolayısıyla senin de bu kafir hizmetçi adına fıtır sadakası ödemen gerekmez çünkü bu sadaka oruç tutan için bir temizlenme vesilesidir. Anne karnındaki cenin için verilmesi Müstehaptır.

3-Fitre olarak verilmesi caiz olan şeyler nelerdir?

Buhari ve Müslim'in Sahihlerinde Ebu Said el-Hudri (ra)'dan şöyle nakledildi:

"Biz Peygamber (sav)'in zamanında fitreyi yiyecekten bir ölçek veya hurmadan bir ölçek veya arpadan bir ölçek veya peynirden bir ölçek veya kuru üzümden bir ölçek olarak verirdik."

Bir takım ilim adamları bu hadisteki yiyecek kelimesini buğday olarak tefsir ettiler. Diğer ilim adamları ise ister buğday olsun, ister mısır olsun, isterse darı olsun yiyecekle kastedilen şeyi belde halkının yediği şeyler olarak tefsir ettiler. Doğrusu da budur.
Fitre bir sadakadır. İlim adamlarının cumhuruna göre yiyecek yerine onun kıymetini vermek caiz değildir. Sahih olan da budur. Allah Rasulü (sav)'in ashabının ve ümmetinin çoğunluğunun yaptığı gibi yiyecekten vermek gerekir. Bunun dışındaki şeylerden bu sadakayı vermeye gelince bu sahih değildir. İnsanların hoşuna giden uygulamalara itibar edilmez. Çünkü din (şeriat) görüşlere tabi olmaz. O, hikmet sahibi ve her şeyden haberi olan Allah'ın katından gelmiş hükümlerdir.

Yani para olarak veya elbise olarak veya halı,kilim olarak ya da kap-kacak olarak verse bunlar yiyecekten daha pahalı olsa bile fıtır sadakası olmaya uygun değildir.Nakit veren kimsenin fitresi geçerli değildir. Çünkü bu zikredilen şer'î delillere aykırıdır.

İmam Malik (Rahmetullahi Aleyh) şöyle demiştir:
"Kişinin fıtır sadakası yerine herhangi bir bedel (kıymet) koyması makbul değildir! Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) bu şekilde emretmemiştir!"[1]

4-Fıtır sadakasının miktarı nedir?

Bir ölçek (sa') dört müddür. Bütün cinslerden bir ölçek verilmesi vaciptir. Bir ölçek sözlükte ifade edildiğine göre normal olarak iki elle birlikte dört avuçtur. Ağırlık ölçüsü olarak üç kilograma yakındır. Bir müslüman ülkenin pirinç veya diğer yiyeceklerinden üç kilogram kadar yiyeceği fitre olarak verdiği zaman alimlerin görüşlerinden en sahih olanına göre hadiste zikredilen sınıflardan[2] olmasa bile bu da fitre yerine geçer. Bunu ölçekle değil de yaklaşık üç kilogram olarak vermesinde de bir sakınca yoktur.

---

[1] İmam Malik el-Mudevvenetu'l-Kübra 2/358

[2] Buhari ve Müslim'in Sahihlerinde Ebu Said el-Hudri'den *Radıyallahu anh* şöyle nakledildi: "Biz Peygamberin zamanında fitreyi yiyecekten bir ölçek veya hurmadan bir ölçek veya arpadan bir ölçek veya peynirden bir ölçek veya kuru üzümden bir ölçek olarak verirdik.

5-Fıtır sadakası ne zaman verilir?

Bayram namazından önce verilmesi vaciptir. Bayram namazından sonraya ertelenmesi caiz değildir. Bayramdan bir iki gün önce verilmesinde bir mani yoktur. Bununla bilinmektedir ki alimlerin görüşlerinden en sahih olanına göre fitre vermenin en erken vakti Ramazanın yirmi sekizinci gecesidir. Çünkü ay yirmidokuz veya otuz gün çeker. Allah Rasulü (sav)'in sahabileri fitreyi bayramdan bir iki gün önce verirlerdi. [3]

Sonuç olarak: Bayram namazına çıkmadan önce verilmesi daha faziletlidir. Bundan bir veya iki gün önce verilmesi de caizdir. Bundan daha önce verilmesi caiz değildir. Alimlerin en sahih görüşüne göre hiç kimsenin bunu kasten bayram namazından sonraya ertelemesi caiz değildir. Bayramdan önce fitreyi vermeyen kimse günahkar olur, bu vacib ondan düşmez. Bilakis kaza edip ödemesi gerekir.

6-Fıtır sadakasının meşruluğunun hikmeti nedir?

Fitrenin sarf edileceği yer fakirler ve yoksullardır. İbn Abbas'tan rivayet edildiğine göre o şöyle dedi:
"Rasulullah (sav) oruçluyu boş ve çirkin sözlerin vebalinden kurtarmak ve yoksulları doyurmak için fıtır sadakasını farz kılmıştır."

Birincisi: Bu sadaka fakirleri doyurmak içindir. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur:
"Onları bugün dilenmekten kurtarınız."
Çünkü bayram günü tamamladıkları için sevinecekleri bir gündür. Onlar bugün sevinçlerini, şükürlerini ve minnet duygularını Rabbe itiraflarını ifade ettikleri bir gündür. [4]

İkincisi:Bazı rivayetlerde şöyle geçer: *"...Fıtır sadakası veren zengininizi Allah günahlardan arındırıp malını temizler. Fakirinize gelince de fıtır sadakası olarak verdiğinden Allah, ona daha fazlasını verir."*[5]

<u>Nebi (sav), "Kişinin malı için bir temizliktir." buyuruyor.</u>

Üçüncüsü: Fıtır sadakası oruç tutan kişi için bir temizliktir. Çünkü orucunda bir takım eksiklikler bulunabilir, bu esnada bazı hoş olmayan

---

[3] Ebu davud,1609-
[4] Efendimiz (sav), fakir mü'minlerin de bayrama huzurla girebilmeleri için, fitrelerin bayramdan önce verilmesini istemiş; "Onları bu (bayram) gününde aç dolaşmaktan kurtarınız!" buyurmuştur. (İbn-i Sa'd, I, 248)
[5] Ebû Dâvud, Zekât 21

fiilleri işlemiş olabilir ve orucunu temizleyecek/arıtacak bir şeye ihtiyacı olabilir. İşte bu sadaka oruçlunun konuştuğu[6] boş ve çirkin sözlerin ve benzeri şeylerin günahından temizlenmesi için bir vesile kılınmıştır.

7-Fitrenin sarf (verilecek) yerleri nelerdir?
Meşru olan şey fitrenin o fitreyi veren kimsenin bulunduğu yerdeki Müslüman fakirlere verilmesidir. Çünkü genellikle buna onlar daha çok muhtaçtırlar. Çünkü bayramda dilenmek mecburiyetinde kalmasınlar diye onlara yapılan bir destek ve yardımdır. Başka fakirlere gönderilirse alimlerin bu konudaki görüşlerinden sahih olanına göre bu da fitre yerine geçer. Çünkü mahalline ulaşmış demektir. Fakat o beldenin fakirlerine vermek daha evla, daha faziletli ve daha ihtiyata uygundur.

Sonuç olarak: Sarf edilecek kişilerin Müslüman ve fakir olması gerekmektedir.

[6] "Resulullah (s.a.v.) fıtır sadakasını oruçluyu faydasız ve müstehcen söz ve fiillerden temizleyici, fakirlere de yiyecek olmak üzere takdir ve tayin etti." Ebû Dâvud, Zekât 18